

Dóczy Annamária – Barti Levente – Jére Csaba

ADATOK A GYERGYÓTEKERŐPATAKI SÚGÓ-BARLANG DENEVÉRFAUNÁJÁRÓL

Bevezetés

A Sűgő-barlang a Keleti-Kárpátok középső részén, a Gyergyói-havasok Siposkő nevű hegytömbjének (1566 m) déli lábánál található. Ez Gyergyó vidékének legjelentősebb barlangja speleológiai, turisztikai, valamint denevérfaunisztikai szempontból is. Járatainak összhossza 1021 m, a szintkülönbség 67 m, a két legtávolabbi járatvég közötti távolság 142 m. Az emeletes barlangrendszer három egymás felett elhelyezkedő száraz járatból és az aktív, patakos járatból áll. A főjárat a Barlangos-patak völgyében, 1064 m magasságban nyílik.¹

A szakirodalom kevés adatot tartalmaz Gyergyó környékének denevérfaunájáról. Az első barlangi adatokat Valenciuc közli a Tósaroki-barlangból, a barlang térképezése folyamán a hegyesorrú (*Myotis blythii*) és a kispatkós (*Rhinolophus hipposideros*) denevérfajokkal találkozott.² A következő szakcikk a Sűgő-barlang alsó-pleisztocén korú faunáját taglalja.³ Topál a barlangi üledékekből kimutatta a csonkafülű (*Myotis emarginatus*), horgasszörű (*Myotis nattereri*), Brandt (*Myotis brandtii*) és vízi denevért (*Myotis daubentoni*), valamint három, a hazai faunából régen eltűnt, illetve kihalt fajt is: a *Myotis shaubi*-t, *Myotis steiningeri*-t és a *Plecotus abeli*-t. Dénes István a „Székelyföldi barlangvilág” című könyvében közli az 1996 februárjában számolt közönséges denevérek számát és előfordulási helyét a Sűgő-barlangban (az adatokat jelen dolgozatban felhasználtuk, és a mellékelt táblázatban található).

A 2000-es évek elején kezdődött el Hargita megye épületlakó denevérfaunájának felmérése, így ebből az időből származnak a Gyergyói-medencére vonatkozó átfogóbb adatok is.⁴

Még néhány, Gálfi Péter által készített denevérfotóra bukkantunk az interneten,⁵ ami kiegészíti a környék denevérfaunájára vonatkozó igen szegényes adatsort: Tósaroki-barlang, 2003. november 8–6., közönséges denevér (*Myotis myotis*); Pásztorkői-zsomboly, 2004. december 27–1., kései denevér (*Eptesicus serotinus*).

A 2006. december 10-i likas-zsombolyi látogatásunkkor 1 kései (*Eptesicus serotinus*), 1 azonosítatlan törpe, (*Pipistrellus* sp.) és egy kisebb, közepes méretű denevérfajt figyelhettünk meg.

Anyag és módszer

A Sűgő-barlang denevérfaunájáról 1995-ben gyűjtöttük az első adatainkat, a telelő állomány felmérését 2003-tól próbáltuk rendszeresíteni. Téli periódusban egy-két alkalommal vizsgáltuk át a barlang könnyen járható részeit (felső fosszilis járat, legalsó, aktív járat), feljegyezve az ott telelő denevérfajok egyedszámát. Volt néhány tavaszi és nyári ellenőrzés is.

Hálózást egyetlen alkalommal bonyolítottunk le, a barlang bejáratánál.

A barlangot körülvevő erdő nagyjából egykorú (kb. 50–60 éves) és egynemű lucfenyőből áll.

Eredmények, tárgyalás

A barlang nyári mikroklímatis adottságai nem kedveznek szülőkolóniák kialakulásának, ebben az időszakban a denevérek csak elenyésző számban vannak jelen. Az adataink zömét a hibernáló denevéralományról gyűjtöttük.

A vizsgált időszakban a barlangban 6 fajjal találkoztunk, azonban mindig kevés egyedszámmal. Az állományfelmérések számszerű adatait a mellékelt táblázatban foglaltuk össze.

Az alábbiakban a kimutatott fajokat tárgyaljuk:

A közönséges/hegyesorrú denevér (*Myotis myotis/Myotis blythii*) fajpár a leggyakoribb tagja a faunának, és minden látogatás alkalmával a legnagyobb egyedszámban képviseltette magát. E fajpár decembertől február végéig a barlang felső, fosszilis járataiban telel, az állomány zöme a Nagy-teremben található, ahol a hőmérséklet-ingadozás a legcsekélyebb. Március és április folyamán jelennek meg az aktív járatban, ahol jóval alacsonyabb a hőmérséklet. E járat valószínűleg a környék gyűjtőbarlangjaként is

¹ DÉNES I. 2002.

² VALENCIUC, N. – ION, I. – HAREA, M. 1966.

³ TOPÁL Gy. 1988.

⁴ JÉRE Cs. – DÓCZY A. 2001.

⁵ GÁLFI P. 2003–2004.

működik, ugyanis áprilisban megfigyeltünk már 177 példányt is, ami jóval több, mint az előző hónapokban a fosszilis részen kimutatott példányszám.

A Sűgő-barlangtól mindössze 6 km-re van Vasláb község, ahol a templom padlásterében egy kb. 800 egyedből álló közösséges/hegyesorrú denevér szülőkolónia tartózkodik. Habár a barlangban enél mindig jóval kevesebb példánnyal találkoztunk, mégsem kizárt a kapcsolat e két (nyári és téli) szálláshely használói között.

Horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*) két alkalommal fordult elő, 1–1 példányban. 2004. február 7-én találtuk az első, hím példányt az aktív járat végében, a következő, nőstény egyed pedig 2006. március 18-án a felső, fosszilis járatban. Mindkét alkalommal kemény, hideg tél volt, 2006 márciusában a hótakaró vastagsága még közel 1 méteres volt. Topál az alsó-pleisztocén kori üledékekből is kimutatta e fajt, amely a bemutatott fauna második leggyakoribb eleme a csonkafülű denevér után.

Barna hosszúfülű denevér (*Plecotus auritus*): 3 alkalommal találkoztunk e faj magányos egyedeivel, kizárólag a fosszilis járatokban.

Hosszúszárnyú denevér (*Miniopterus schreibersii*): egyetlen alkalommal figyelhettük meg, 2005. február 19-én, a fosszilis járat szájához közeli részén. Feltehetőleg ez az adat képezi az országos magassági

rekordot a faj vertikális elterjedését illetően. Minden bizonnyal magányos kóborló egyed volt, a legközelebbi ismert adata a fajnak Erdőlibánfalváról, légvonalban mintegy 45 km-re nyugatra, a Görgényi havasok túloldaláról ismeretes.⁶

Kis patkósorrú denevér (*Rhinolophus hipposideros*): egy példányról tudunk, amelyet Nagy András, a barlang őre konzervált.

A 2003. május 10-i hálózás alkalmával 4 közösséges, 1 hegyesorrú és 1 barna hosszúfülű denevér került kézre. A hálózás a fosszilis járat bejárata előtt történt. Ugyanaznap a barlangot ellenőrizve a felső járatban 3 közösséges és 1 hegyesorrú denevért, míg az alsó, aktív járatban 3 közösséges és egy hegyesorrú denevért találtunk. Előbbi járatban a hőmérséklet 6,6 °C, míg az utóbbiban csak 5,7 °C volt.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet illeti mindazokat, akik a terepmunka során a segítségünkre voltak, név szerint: Bedő István, Dóczy Ildikó, Nagy Zoltán, Szabó Szilárd, Szántó László, Székely Dénes, Szőke Levente, Vas Csilla. Köszönet Nagy Antalnak, hogy az 1997-es adatait rendelkezésünkre bocsátotta. És nem utolsósorban köszönet a barlang régebbi őrének, Nagy András Szitának, valamint jelenlegi kezelőinek, a Gyilkostó Adventure Egyesület tagjainak, akik lehetővé tették a barlangba való bejutásunkat.

Dóczy Annamária - Str. Frăței nr. 15A/16, 530171 Miercurea-Ciuc, Romania, zsogod@freemail.hu

Barti Levente - Str. Dealului nr. 11B/16, 520060 Sfântu Gheorghe, Romania, bartilev@yahoo.com

Jére Csaba - Str. Independenței nr. 7/10, 535600 Odorheiu Secuiesc, Romania, jerecsaba@yahoo.com

Irodalom

BARTI L.

2002 A szászrégeni Kohl István-gyűjteményben talált denevérpreparátumok jegyzéke (Abstract: The Chiroptera material of Kohl István's ornithological and mammological collection from Reghin – Transilvania), *Acta (Siculica)* 2001, Sepsiszentgyörgy, 2, 139–143.

DÉNES I.

2002 *Székelyföldi barlangvilág*, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 7–120.

GÁLFI P.

2003–2004 denevérfotók, <http://www.trekkingklub.com>, szóbeli közlések

JÉRE Cs. – DÓCZY A.

2001 Előzetes adatok Hargita megye épületlakó denevérfaunájáról, *Collegium Biologicum*, 3, 45–56.

TOPÁL Gy.

1988 Alsó pleisztocén korú denevérellet a Sűgő-barlangból, *Karszt és Barlang*, Budapest, 2, 85–90.

VALENCIUC, N. – ION, I. – HAREA, M.

1966 Peștera Jgheabul cu Gaură, raionul P. Neamț, *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, II, Științe naturale*, a. Biologie, XII, 1, Iași, 103–108.

⁶ BARTI L. 2002.

Date faunistice chiropterologice din Peștera Șugău (jud. Harghita)

(Rezumat)

Prin prezenta lucrare vrem să îmbogățim datele prea puține privind fauna de chiroptere din zona Gheorgheni și în special din Peștera Șugău. Inventarierea faunei de chiroptere în Peștera Șugău a început în anul 1995, iar din anul 2003 aceste inventarieri și monitorizări au devenit regulate. În această perioadă am observat 6 specii: *Myotis myotis*, *Myotis blythii*, *Myotis nattereri*, *Plecotus auritus*, *Miniopterus schreibersii*, *Rhinolophus hipposideros*. Specia cea mai frecventă în timpul hibernării este *Myotis myotis* / *Myotis blythii*, celelalte specii fiind reprezentate numai de câteva exemplare.

Chiropterological Data from the Súcó Cave (Harghita County, Romania)

(Abstract)

The aim of this study is to enrich the scarce data regarding the Chiroptera fauna of the Súcó Cave at Gyergyótekerőpatak (Valea Strâmbă, Harghita County).

The inventory of the Chiroptera fauna in the Súcó Cave began in 1995. The monitoring of the bats has become regular since 2003. During these years we observed six bat species: *Myotis myotis*, *Myotis blythii*, *Myotis nattereri*, *Plecotus auritus*, *Miniopterus schreibersii*, *Rhinolophus hipposideros*.

The most frequent species during the hibernation period was the *Myotis myotis/Myotis blythii*, the other five species were represented only by a few specimen.

Barlang-járat/ Cave level	Faj/Species	Felmérés időpontja/Date of observations												
		1995. XI. 4.	1996. II. ?	1997. V.3	2003. IV.5	2003. V.10	2004. II.7	2004. V.8	2005. II. 19	2006. I.16	2006. III.18	2006. VI.14	2007. I.11	2007. III.24
Fossilis/ Fossil	<i>Myotis myotis/blythii</i>	8	32	9	39	4	56	0	51	39	55	0	34	42
	<i>Plecotus auritus</i>				1					1	1			
	<i>Plecotus sp.</i>				1									
	<i>Miniopterus schreibersii</i>								1					
	<i>Myotis nattereri</i>											1 nőst.		
Aktív/ Active	<i>Myotis myotis/blythii</i>	nincs adat	nincs adat	10	177	4	5	2 el- pusz- tult	nincs adat	4	29	0	nincs adat	19
	<i>Myotis nattereri</i>						1 hím							
Összesen/Total		8	32	19	218	8	61	2	52	44	85	0	34	61

1. ábra Az állományfelmérések számszerű adatai

2. ábra Horgasszórú denevér (*Myotis nattereri*), Sűgő-barlang, 2006. 03. 18. (Fotó: Szabó Szilárd)